

1 Pítaa

Ítiráaeo-wayukama máqte-marabaq wéyáwé umáguraa-kayukayopaq Pítaama mórama Ítu Káríqtoni timáyíkarai-kayukabike-nakoma kétitana Táératima agatáiyé.

1 ¹kemá Pítaama keráwáqá máqtemma káqo-kaqo-marabaq namuq-wáyúkáráá umá Pááqtati-marabaq máa-yugaraq Karétia-marabaq máa-yugaraq Kaaparótia-marabaq máa-yugaraq Étia-marabaq máa-yugaraq Pitínia-marabaq máa-yugaraq máqtemma keráwáqtôpaqa kágayaune.

²ketibotáámá Áánûqtuma wenaúyánápíké keráwáqá wetábá aokarîq umá máigaae téna aúyaqtikaraiye. Aokaq-Áágómá keráwáqti tirunóbáq kémayaitapoaq keráwáqá aokaq-wáyúkámá káuraae. Ítu Káríqtoma keráwáqá wení naaenápó tete umátíkaraiqtaba keráwáqá wanáama wáraaro. wení íráqô-qtatakakekaraq wení kaayoné-yátáákékárâq uyátâmaqma taíbaq ókaraq-okaraq keráwáqá timíno.

³Áánûqtuma uyátárain-naqa Ítu Káríqtomma aboákâq wení anó-paru-yataaqtaba “tíkáiye” kêtunatae. wení paru-yátááqnápómá aúgen-auwaraimma matéqtaa íma aónáunayabataa íráqô-qtataaqa yínîqtaba kanaarâq awé ónúntae. Áánûqtuma Ítu Káríqtomma pukáipike mamá itó-umakaraiqtataboqtaa ketáámá miráuma kanaarâq akoqnáá umá awé ónúntae. ⁴miráuma kéitaunatae. anón-iraqo-qtataaqa keqtááyábá Áánûqtuma wení márûpaq tíkaraiqtaae. maami-qtátáákómá íma kabiréna íma aqnúnîq éna ínî-qtataaqa wáiyé. ⁵wení akoqnáágaraq

Áánûqtuma keqtáá Ítukaq itáíq-itaiq únna-yutaa yabí tíkarainanataa min-áwáátáqá Ítuma yauwéqma kumíniye. mi-kánáágóní aqtó-kánááráqá Ítu Káríqtoma yokaa kéonanataa kukéna keqtáámá wetábá tiwiránîqtaae.

⁶ miráinaq keráwáqá minnáyaba timuqá kanaaráq maránoe. paá pááqya-kanaabimma keráwáqtí tú-tiqa í-yátáákáráq ummaa-yátáákáráq maa-márábímmá mayánoe. ⁷ maamin-úmmáá-yátáákómá keráwáqtí íráqôn-aaikomma maqmá timónaniye. miráuma áwáarara kain-óqtákómmá iranápó agamakéta námô ai-wáígómmá mamá paábaq kéyuweta áwáarara kai-wáígómmá máráníq umá miraráá umá keráwáqtí itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtaba Áánûqtuma maqmá timónaniye. keráwáqtí itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaq uyatá-maqma anómma áwáarara kain-óqtákóqtábámá wáíye. áwáarara kain-óqtámá waayúkama yawarápatuwanoe. keráwáqá maqmá timónatuwainanama Ítu Káríqtoma kukénama keráwáqá matúq-matuq umá yaaguyabí-yátáákáráq tágama-yataakaraq timíniye.

⁸ kemá Pítaama kenamáárîq Ítumma aónaraune. keráwáqá maa-márábímmá íma aónaraamanibo wemmá keráwáqá tirummá káme. íbêkaraqa keráwáqá wemmá íma káonaamanibo wekáq itáíq-itaiq kéoe. miráiqtapoq keráwáqá timuq-yatáákáké kétagaae. ániibo min-ánó-tímúq-yátáákátábámá kanaaráq móra-aimma íma tenúnatae. ⁹ keráwáqtí itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtaboq áqa íráqô-meyamma kémayaae. keráwáqá itáíq-itáíq umá yáqtoraaqtabapoana Áánûqtuma keráwáqtí tirun-íyápógómmá wení márúpaq awíqmena ufyábá kákaiye.

¹⁰ naayóbáqá Áánûqtuni amuné-wáyúkámá Áánûqtuma wení íráqô-qtataaq timínîqtaae téta yemá tirááne. Áánûqtuma náaraq umáwaq keqtáámá tiwiráníyô téta yemá abáá íq-iq urááne. ¹¹ Ítu Káríqtoni Aágoma yeráwápí wáitata yemá min-Áágóqtábá ítama aónaraane: “náawaq kukénawaq maa-márábí-káyúkámá mamá atóbamayikaniyo? náa-taoraq wemá kumíníyô?” téta yemá ítama aónaraane. ániibo naayóbáqá yemá amuné-áímmá Ítu Káríqtoqtaba tirááne: “Metáíya kukéna anómma aú-aíqa í-yátááq mayániye. anaaékaqa Áánûqtu wemmá pukáinabike mamá itó-umakainana anómma tágama-yataaq mayániye.” téna Aágoma timá yímikaine. ¹² Áánûqtu wení amuné-wáyúkáráqá yeqtí kanaaráqtábámá íma tiráimibo anaaékaq-yupaayaba tiráine. min-ámúné-wáyúkámá keráwáqtábágáráq ketáái íbêq-kanaayabagaraqtaba tirááne.

íbêqa yeráwáqá náayuwabi Ítuqtaba átê-wataama te-yúmá Aokaq-Áágómmá Áánûqtuma timáyíkáitata wení mimórá-watáámá kéte. owé. mi-katáámá ketáámá áqa kéitaunanataa yemá Áánûqtunopake kaqtó-wayukama yemá itaíyábámá ôriq umá kéyikaiye.

¹³ miráinaq keráwáqtí túyánápímmá íráqôn-aaiqtaba yokaa oro. kamuqá kéiteraqa máero. Ítu Káríqtoma yauwéqma kumínî-kanaaraqa Áánûqtuma wení íráqô-qtataakake keráwáqá timínîmma minnáyaba

awé oro. ¹⁴wení árain-iyaporaá umá Áánûqtun-aama wáráaro. keráwáqá keqtúgoni akaí-yátááqá íma wáráaro. mi-tíkái-yátááqá keráwáqá wakáamanibo íbêqa arútarain-aqtaba keráwáqá kéitaae.

¹⁵Áánûqtuma keráwáqá tááyarai-naqa wemá árain-iraqo-qtataaqtabama aokaríq umá máíye. miráinaq máqtemma keráwáqá táaimma Áánûqtuqtaba mamá aokaríq oro. ¹⁶Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáagómá kétiye:

“kemá aokaríq kéunaboq

keráwáqá aokaríq umá máero.”

téna Áánûqtuma wení agamatá-kánnáabi kétiye.

¹⁷keráwáqá Áánûqtukaq nunamummá kéteqa “ketibotááo” téq tiráamanibo wemá máqte-kayukama mimóráiq umá keyainaitana minnýabama móra-waigoma íma wení aanábómá máíye. íbêqa máqten-aukapaq wéyáwé kéeq keráwáqá naa márûkakemma yuwéq népaq máae. íbêq-kanaama waátá-kanaama wáinaqa keráwáqá táaiqtaba atéráaro. Áánûqtumma amuqá mamá íma marakaíyábámá keráwáqá ikatíq oro.

¹⁸keráwáqá títaubikoni áamáan-aikaraq yáaikaraq yeqtí aménáápáq máqe-uraamanibo keráwáqá mi-qtátááqá kéwareq Áánûqtun-aurakaq kanaaráq íma kateko umá máqe-uraae. Ítu Káríqtoma keráwáqá meyánîq uréna maamin-áqnún-ámáán-áíkkóní aménáápákémmá keráwáqá tiwílkáíye. wemá mónekakekaraq áwáarara kain-óqtákákékáraráq keráwáqá meyánîq uráíyo? ímiye. ¹⁹wemá wení naenápó keráwáqá meyánîq uráíye. tipi-típi-araakaa umá abumá íma wáimma Áánûqtukaq amí-yááréráq máráanikaa umá Ítuma miráráá umá máqe-uráíye.

²⁰maa-márámá Áánûqtu íma tarôq urénama ákaq téna “Ítu Káríqtoma mirá-íniye” tiráíne. íbêqa ketáái kanaamá aqtó-kánááráqá Ítu Káríqtoma abarokáq uráíye. wemá keráwáqáábámá kukéna pukáípike itó-uráíye.

²¹Ítu Káríqtotaboboq keráwáqá Áánûqtumma kamuqá itáyaminoe. wemá Ítu Káríqtomma pukáípike mamá itó-umakarena tágama-yataaqa ámikáíye. miráipoaq keráwáqá Áánûqtukaq itáíq-itaiq kanaaráq kéeq matúq-matuq umá máí-auwaraimma íbêqa íma káoneqa kanaaráq awé ínoe. ²²keráwáqá Ítu Kárítomma anaaé wakáaqtababoana keráwáqá tirun-íyápógómmá Ítuma mamá íráqòniq umá pááq uráíye. keráwáqá tirun-íyápógóní abumá íma wáíye. íbêqa keráwáqá túbâqawaaraa-kayukama áraimma kanaaráq tirummá yimínoe. miráuma tirun-íyápórakémmá keráwáqá móra-mora-yuma tirummá yímero.

²³ítáaro. keráwáqá aúgen-auwaraimma áqa matááe. min-áúwáráíkkómá íma waayúkagoni ánayukakemma pááq uráíye. min-ánáyúkómá anaaékaqa puíniye. ímibo keráwáqá aúgen-auwaraimma Áánûqtuni matúq-matuq umá máí-wataama min-ánáyúkákémmá pááq uráíye. ániibo keráwáqá aúgen-auwaraikogaraq matúq-matuq umá mániye.

²⁴minnýabá Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábí kétiye:

“máqte-kayukama ókáraákáá kéoe.
 ánibo yeqtí tágama-yataakoma ón-arakaa kéoe.
 ókómá aayámmá kamágitana
 ókóní arakómá apibí umá kégumawiye.

²⁵ miráimanibo uyátárain-nakoni watáagoma
 watúq-watuq umá wáiyie.”

téna Áánûqtuni wannaagómá kétiye. uyátárai-nakoni watáagoma
 nói-kataabiyo? Ítuqtaba átê-wataama ketáámá timá tímikauna-aine. mi-
 kátáánápó keráwáqá aúgen-auwaraimma kémayaae.

2 ¹ miráinaq máqte-tawi-yataaqa paábaq yúwáaro. kaaqaari-
 áímmá ítero. kaayaq-tóyáúqá íma wáinaraq karun-áímmá ítero.
 anón-aimma íma téq agamá káútôro. ² miráimanibo keráwáqá aqnún-
 íyápógómá náaqtaba áama yainikáá umá keráwáqá máero. keráwáqá
 íráqô-naananoqtaba táa yánîmma minná Áánûqtuni watáae. keráwáqá
 miráuma wení watáama kénaamma keráwáqá ábu kamá yokaa
 ínoe. miráiyanoana Áánûqtuma keráwáqá tiwiráinana keráwáqtí
 tirun-íyápógómá íma puñiye. ³ minnáyaba Áánûqtuni watáama agamatá-
 kánnáágómá kétiye:

“keráwáqá uyátárai-nakoni kaayoné-yátáákómá mamá aónaraae.”
 téna Áánûqtuni watáagoqtaba kétiye.

⁴ Ítu Káríqtoni aúrikaq yero. wemá Áánûqtuni-naupaq matúq-matuq
 umá máí-aboqtama máiyie. waayúkama wemmá awéqtátukaamanibo
 Áánûqtuma wemmá aúyarákáitana Áánûqtun-aurakaqa anón-nare.

⁵ Áánûqtuma keráwáqá ayuwáiyanaawaq wemmá keráwáqánpó wení
 anó-monoq-namma tarôq umáraino. keráwáqá matúq-matuq umá máí-
 arukaa umá máeq Áánûqtuqtaba aokaríq umá anó-monoq-wayukaraa
 umá mánoe. mi-qtátááqá Ítu Káríqtoma mamá íráqôniq umá páaq urái-
 qtataaqa Áánûqtukaq amínoe. Ítuma mirá-uraiqtataboana Áánûqtuma
 keráwáqtí amí-yátááqtábá amuqá marániye. ⁶ Áánûqtuni agamatá-
 kánnábí kétiye:

“aónaaro. kemá Tááíoni-marukaq óqtamma kémarauene.
 min-íráqón-óqtámmá matáunama
 wenámûraaq naammá yemá ínoe.
 náawabi min-óqtákáq itáíq-itaiq ínanama
 Áánûqtuma wemmá íráqôniq umákainayabama
 wemá agaemá íma íniye.”

téna Ítukaq itáíq-itaiq íyátábá kétiye. ⁷ mi-káyúkámá Ítu Káríqtokaq itáíq-
 itaiq kéo-yuma weqtábá téta “árainma anón-iraqo-qtataare” téta kéte.
 miráimanibo náayuwabi Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq íma íya-yuma yemá
 yawarápanoe. Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábí kétiye:

“min-óqtámmá naammá o-káyúkámá paábaq awéqtátuwaamma
 yemá mamá akoqnáá-oqtamma aúrakareta

wenámúraaq naamma kéoe.”

téna ókaraq kétiye:

⁸ “wemá yítauqa mamá yurarái-óqtámiye.

wemá waayúkama mamá márúte yuwánîn-oqtamiye.”

téna kétiye. Ítuma óqtaapoata waayúkama yemá yítauqa yuraránoe.

Áánûqtun-aama íma warétama Ítumma awéqtátuwetama yemá yawarápanoe. mirá-qtátááqá Áánûqtun-aama íma kéwaraa-kayukaraqa abarokáq íniye.

⁹ miráimanibo Áánûqtu keráwáqá aúyaqmakain-annama mááe. keráwáqá miráuma anómma yabíkái-nakoni anó-monoq-wayukaraa umá mááe. keráwáqá Áánûqtuqtaba aokariq umá máan-annae. keráwáqá taígani-kayukabikemma Áánûqtuma keráwáqá anómma kateko-yátááqá keráwáqtábá mirá-umatikaiqtaba maa-márábí-káyúkámá timá-yimigaae téna keráwáqá tiwíkaiye. wemá keráwáqá keráwáqtí waátágoni kumayu-ááíkáké tááyama wení tágama-yataakoni ókáq keráwáqá tíkaraiye.

¹⁰ naayóbáqá keráwáqá íma Áánûqtuni waayúkama máqe-uraamanibo íbêqa keráwáqá Áánûqtuni waayúkama mááe. naayóbáqá Áánûqtuni paru-yátáákómmá íma matáamanibo íbêqa wení paru-yátáákómmá kémayaae.

¹¹ tíkái-kayukao, keráwáqá káqo-kaqo-marabaqa namuq-wáyúkáráá umá mááe. kemá inaa kétima-timune. keqtúgoni akaí-yátáákóní anaee waraíyábámá nékaq máaro. waayúkámá náayuwabi yeqtí yúgoni akaí-yátááqá kéwaraawana yeqtí yúgoni akaí-yátáákógáráq yeqtí yirun-íyápógógáráq ááíqa kéoe. ¹² keráwáqá Áánûqtukaq íma itáíq-itaiq o-káyúkátí aúkáapimma máeqa íráqôn-aaimma wáráaro. mirámô kéiyatama keráwáqá kétimonetama yaináí-kánáámá yínatama yemá íbêqa waátá-yataariq kéo-qtataaqtabama túbimma íma maránoe. ímiye. yemá keráwáqtí íráqôn-aaiqtaba Áánûqtukaq “tíkáiye” téta tínoe.

¹³ uyátárai-nakoma mirá-tiraiqtaba keráwáqá náápaakoni aménáápáq máaro. anómma yabíkái-nakoma maa-máráráqtábá áqnáae-naapaamma matáipoaq wenáama wáráaro. ¹⁴ anómma kámááni-wayukama yeqtí yáama wáráaro. anómma yabíkái-nakoma yemmá timáyíkáitata yemá náayuwabi waátá-aaima tarôq o-yúmá táí-meyamma kéyime yemá náayuwabi íráqôn-aaima tarôq o-yúmá yeqtí yíwíqa múte kéyauyoe. ¹⁵ Áánûqtuni aúyánámmá waráiyanaama keráwáqtí íráqôn-aikoma min-áíbóq-wáyúkámá náayuwabi keráwáqá túbi maránéta íyamma yeqtí yóyauqa aúyaraniye. ¹⁶ keráwáqá Áánûqtuni aúyánákáké paá umáguraamanibo otaa-qtátááríq oqtábámá íma paá umáguraae. paá wení kaqtó-wayukayaba mirá-umaguraae. ¹⁷ máqte-kayukama tikaq múte yíkáaro. keráwáqtí túbâqawaaraa-kayukama tirummá yímero. Áánûqtumma timuqá íma marakaíyábámá ikatíq oro. miráinaq anómma yabíkái-nakomma yaaguyábóro.

¹⁸kaqtó-wayukao, keráwáqtí kawáá-wáyúkátí náápaakon aménáápáq máeraq yemmá múte tikaq yíkáaro. yemá kaayoné kéetabi áwáábiqua kégaiyaqa keráwáqá paá yemmá yaaguyábóro. ¹⁹tái-kawaa-nakoma keráwáqá tái-tu-tiqa í-yátááqá kétiminaqa taákaq máráaro. keráwáqá tú-tiqa Áánûqtuni aúyánámmá wáraaqtaba kémayaapoana Áánûqtuma keráwáqá íráqôniq umátikaniye. ²⁰miráimanibo keráwáqá otaammá kuíyata tú-tiqa í-yátááqá timíyamma Áánûqtuma minnýabama íma íráqôniq umátikaniye. miráuma paá keráwáqá arutáiyaqtaba tú-tiqa timíyáq keráwáqá paá kémayaiyanama Áánûqtu keráwáqá íráqô-meyamma timíniye.

²¹Ítu Káríqto keráwáqá tááyarena “tú-tiqa kemá mayaúniq umá mayánoe” téna tiráiyé. mirá-itanapoana Ítu Káríqtoma wenamááríq keráwáqtábá aú-aiqa paá matáimma keráwáqtí awaaméqá wemá máiyé. ániibo wemá keráwáqtábá wenanaae waraígáae téna kétiye. ²²Ítu Káríqtoma aati-aatimá kúmiq-yataariq íuraiye. wení óyaupikemma kaaqaari-áíkomá aati-aatimá íma iráiyé. ²³yemá wemmá anón-aimma téta agamá kégautowanama wemá yemmá anónnáma íma anón-aimma téna agamá káutaiye. wemá aú-aiqa kémayenama mi-káyúkámá wemmá ayáá ayákáa-yuma íma iyáábûqa yíkaraiye. ímiye. wemá Áánûqtuma kateko-náqá arupú umá yainai-nákóqtábá kamuqá ítaraiye. ²⁴Ítu Káríqtoma kaapaq-yátáq pukáimma ketáái kúmiq-yataakaraq ketáái tái-meyamma wenaúraq matáiyé. wemá mirámô uráimma keqtááyábámá kúmiq-yataariq iyábámá pukáa-kayukaraa ígáae téna ákaraiye. keqtááyábá Áánûqtun-aurakaq mútûq kateko iyábá ákaraiye.

ániibo íbêqa ketáái kúmiq-yataaqtabama Ítu Káríqtoni abunápo keqtáámá mamá atóbamatikaraiqtaae. ²⁵keráwáqá naayóbáqá tipi-típima aúyokinikaa umá keráwáqtí aammá íma wáitaq uréire uráamanibo íbêqa keráwáqá yauwéqma tipi-típi-kawaa-naqa wemá keráwáqtí tirun-íyápógómmá yabíkái-waigonopaq irááe.

3 ¹keráwáqá aaraukáríq uréna-iniko, keráwáqtí tiwaikóní náápaakoni aménáápáq máero. enawaikómá Áánûqtun-aayaba íma kéwarenama ení íráqôn-aimma káonena anaaékaqa wemá Áánûqtun-aayaba itáíq-itaiq ínáyô? enáaikoma áraimma íráqôniq kéinaamma enáaiqtaba tíyábá íma ínóne. ²miráinata yemá emmá aónaiyamma emá Áánûqtumma amuqá marakaíyábá kéinanama yemá enáaiqtaba otaammá íma wáinata aónanoe. ³keráwáqá ketúraqa áwáarara kain-únákáqtówábi konaaririmá íma umátóráaro. ayáqtáa-kanaama keráwáqá tiqnótáugomma mamá íráqôniq kéeq tiyáápimma waatammá kéeq anón-oqtan-awíqa yaan-únákáqtómá kémareq ommá paá amegaa-túráqtábá konaaririmá kéoe. ⁴ímibo keráwáqá kenamááríq keqtí tirunóbáqtábá konaaririmá oro. kaayoné kéeraq áráwáá umá máero. mi-kónáárírigómá aati-aatimá wáinana Áánûqtuma maaminnyáaba kákaiye. ⁵min-nóinímmá naayóbáqá

yemá Áánûqtuqtaba aokarîq umá máeta weqtábá kamuqá ítáyamikaæe. mirá o-wáígómá yemmá mamá waayúkati yúراكاqa íráqðniq umáyíkaraiye. ⁶Térima awaikómá Áabaraani anaaé wakáiniq umá yemá yeqtiwaikóni yinaaé wakáæe. Térima Áabaraaqtaba “ketí uyátárai-nako” tiráine. keráwáqá aaraukárîq uráa-noinimma keráwáqtí táaikoma íráqðniq kéinaq ummaa-yátááqá kémayeq ikatíq íma ommá keráwáqá miráuma Téraomo ayáámûmaakaa kauraae.

⁷keráwáqá aaraukárîq uráiya-kayukama keráwáqtí tínaaqmaate kémaeqa yemmá múte tikaq yíkáaro. aaranaammá yeqtí yúgoma waatí yúgoqtabama uyátá-maqma aqnúnîq kéimanibo yemá Áánûqtuni íráqð-qtataakokaraq matúq-matuq umá mái-yuwaraikaraq waatê mimóráiq umá mayánoe. keráwáqtí tínaaqmaaqa íma múte tikaq yikáiyanaama keráwáqtí nunamukómmá Áánûqtukaq akoqnáá íniye.

⁸maamin-áqtó-áikárâq kétima-timune. keráwáqá máqtemma móra-mora-yuma keqtirummá keyimeraq mimórâ-túyánákâq máero. tíyaqa keyimero. ániibo keqtíwîqa íma yanaa márâaro. ⁹waayúkama mamá táiq kéumatikaiyaqa anónnâma yemmá mamá táiq íumayikaaro. yemá keráwáqá táí-aimma kétima-tikaiyaqa anónnâma yemmá táí-aimma íma timá yíkáaro. ímibo yemmá íráqðniq umáyíkáaro miráin-oqtaba keráwáqá Áánûqtu tááyaraiye. mirá kéiyanaama Áánûqtu keráwáqá íráqðniq umátikaniye. ¹⁰Áánûqtuni wannaagómá kétéye:

“náawabi wemá íráqðniq umá máena
wemá amuqá maqmá máiyaba kákainanama
tái-aimma íma téna

wení óyaupikemma kaaqaari-áímmá íma yíno.

¹¹wemá táí-aaimma tarðq í-yátáápkémmá waeréna
íráqðn-aaimma tarðq íno.

káqo-kayukate kaayoné umá máí-amma abáá éna
wemá min-ámmá waqména uwíq-uwíq íno.

¹²miráitana uyátárai-nakoni aúrakoma
arútáiniq o-yúma keyimonena

minnáyabama amuqá kémaraiye.

uyátárai-nakoma yeqtí nunamummá kéitaimanibo

táwî-aaimma tarðq o-yúyðpakemma waeréna

áyamma kéitana anaaéma kéumayikaiye.”

téna kétéye.

¹³keráwáqá arutáinaiq íyábá karuwaaqá kéiyatama waayúkama yenamáa keráwáqá íma mamá táiq umátikanomanibo ¹⁴yaímma-taoqa keráwáqá arutáinaiq íyataboq tú-tiqa kémayaiyana Áánûqtuma keráwáqá íráqðniq umátikaniye. miráinaq waayúkayabama íma ikatíqa éraq netuq-túyánámmá íma itánômanibo ¹⁵Ítu Káríqtoma Áánûqtuni aokaq-náqá múte tikaq kákeraq keqtirummá wemmá áméro. yaímma-

wayukama keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqtábá ítama timónáiyag yemmá timá-yiminoqtabama aati-aatimá yokaa oro. ¹⁶keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqtábá kétima-yimeqa kaayoné kéeraq keráwáqá ítama aónaiya-yuma yemmá múte tikaq yíkáaro. keráwáqá nóinawabi arutáinaiq uréqa paá taíbaq-tuyanamma íma itánoe. keráwáqá Ítu Káríqtóni íráqôn-aaimma kéwaraiyatama yaímma-wayukama keráwáqtí íráqôn-aiiqtaba kaaqaari-áímmá tíyamma anaaékaqa yemá yigaeyábá ínoe. ¹⁷otaammá kúyoqtabama tú-tiqa mayái-yátááqá minná íma arútái-qtataaqa wáímanibo Áánûqtuni aúyánákómá téna “arútái-qtataaqtabama tú-tiqa máyáaro” kétimma minná íráqô-qtataare. ¹⁸Ítu Káríqtoma otaammá íma kutáímanibo yemá wemmá aú-aiqa ámikaae. miráímanibo ketáámá kúmiq-wayukayataba wemá pukáíye. keqtáámá yauwéqma Áánûqtunopaq tiwíqmenataa uwíníqtaba wemá paá kímora-taoqa pukáíye. wenaúgoma pukáímanibo wení aágoma aúgen-auwaraimma matáíye.

¹⁹Ítuma pukáípíke itó-urenama wemá min-áámá púitata ánná umákaraapaq kukéna Áánûqtuni watáama abarokáq timá yímikáíye. ²⁰min-áámá minná naayóbáqá Nóaani kanaaráqá Áánûqtun-aama íma anaaé wakáa-kayukati yaáe. mi-kánáaráqá Nóaama únópi-kááremá tarôq kéitanama Áánûqtuma aú pukáípaq awé umá máqe-uraimanibo waayúkama yeqtí kúmiq-yataapikemma íma waekááe. anaaékaqa nommá aúgítata abapaké kaumo-wáyúkámá yenamá nommá aúgipikemma atóbaraae. tébakaq pukurááe.

²¹min-nókmá minná Ítuqtaba nommá peraígóni amané. ketáámá Ítuqtaba nommá peráunataama minnágoma kágo-yuma keyiraatimma Nóaagaraq wení aara iyápóma atóbaraanikaa umá keqtáámá Ítuma mamá kátobamatikaiqtaae. Ítuqtaba nommá peraímá paá túma tete íyábá íma wáíye. ímibo minnágoni áaimma minná ketáámá Áánûqtukaq nunamummá túnnataama Áánûqtun-aurakaq tigaemá íyátábáámá ketáái kúmiq-yataaqa íkéwaiye. Ítu Káríqtoma pukáípíke itá-uraiqtababoana Ítuqtaba nommá peraígómá keqtáámá mamá kanaaráq atóbatimatikaniqtaae. ²²íbêqa Ítu Káríqtoma Áánûqtuni márúpaq máena wemá Áánûqtuni ayáánurapaq maraq máíye. mibákémmá máqtemma Áánûqtuni kaqtó-wayukagaraq máqtemma náapaakaraq máqten-akoqnaagaraq wemá keyabiqyikáíye.

4 ¹Ítu Káríqtoma keráwáqtábá aú-aiqa matáíye. miráínaq keráwákáráq tú-tiqa mayánôqtaba yokaa oro. keráwáqá Ítu Káríqtóni anaaé kéwaraaqtababoq tú-tiqa matáawana kúmiq-yataakoni akoqnáágoma keráwáqá íma kéuyataíye. ²miraúma íbêkakemma Áánûqtuni aúyánámmá kéwareraq máero. keráwáqtí túgoni akai-yátáákóni anaaé miráuma íwaraaro.

³naayóbáqá keráwáqá Áánûqtukaq íma itáíq-itaiq o-káyúkámá miráoníq umá mirá-uraae. kebó-yátáárîq keráwáqá urááe. keráwáqá

aíbôq-nokakemma aíbôriq urááe. keráwáqá aábêguye kéeq aíbôq-nomma taíbaq nánôqtaba maqmá aónaraae. keráwáqá óqtakaa-qtataarabi yaaráa-qtátáákáqá nunamummá tiréq ókon-okomma táí-yataariq urááe. ⁴Íbêqa Ítukaq íma itáíq-itaiq kéo-yutema keráwáqá yeráwáqtí táí-aaiqtaba yagaróqtaíyábámá íma kétikaitanaboana yemmá mamá iyánáaq kéumayikaae. miráítata yemá keráwáqá anón-aimma kétimatiketa agamá kégautoe. ⁵miráimanibo anaaékaqa yemá yeqtí táwî-aaiqtaba Áánûqtukaq aamá maránóe. Áánûqtuma yú waráa-kayukagaraq pukáa-kayukagaraq yainánîqtaba yokaa kéíye. ⁶miráitanaboana Ítu Káríqtoma pukáa-kayukama ánná umáyíkaraapaq kukéna átê-wataama timá yímikaiye. yemá pukáawata wemá yemmá móraiq umá máqte-kayuka umá yainániye. miráimanibo Ítu Káríqtoma yeqtôpaq kukéna timá yímikaiye. miráuraiqtaba yemá kanaaráq mánoe. Áánûqtuma wení Aágopi paá kémainiq umá móraiq umá yemá yaágopi aúgen-auwaraikaraq kanaaráq mánoe.

⁷máqte-qtataakoma ánatai-kanaagoma aqtóráíq kéíye. túbanaaq umá máeraq arupú umá túyánámmá itáaro. mirá kéeqa Áánûqtukaq nunamummá kanaaráq tíq-tiq ínoe. ⁸keráwáqá móra-mora-yuma tirummá ôriq umá yimínôqtaba taákaq máráaro. keráwáqá áqnábariq umá miráiyaqtaba keráwáqtí otaammá oyaaq umá matuwéq tiwikátuwanoe. ⁹keráwáqá móra-mora-yuma yemmá yiwíqmera q keráwáqtí naaúpaq kéweraq minnáyaba timuqá máráaro.

¹⁰Áánûqtuma keráwáqá móra-mora-yuma aokaq-ákóqnáámá tímikaiye. miráinaq min-ákóqnáárákémmá keráwáqá waayúkama yíwáqnaa kéeraq miráuma Áánûqtuma keráwáqá tímikai-qtataaqa yetê yaínáaro. ¹¹náawabi Áánûqtuqtaba wataáama waabá-káyúkátí yúbáq tínénama Áánûqtuni wataá-aatuqma tíno. náawabi kaqtó éna Áánûqtuqtaba mayaímá kémayenama Áánûqtuni akoqnáárake kaqtó íno. miráuma Ítu Káríqton-awikaq máqte-qtataariq ínôqtaba keráwáqá kéiyata waayúkama Áánûqtuni áwíqa múte yaúyóro. tágama-yataakaraq akoqnáá-yataakaraqa wennámá watúq-watuq umá wáíye. miráuma waíno.

¹²Íbêqa tíkái-aanabo, tú-tíqa í-yátáákómá iraráá kégena keráwáqá maqmá timónaraimma minnáyaba íma ikatíq oro. ímibo tú-tíq-yataakoma yínîqtaba kéitaae. ¹³keráwáqá Ítu Káríqtoni aú-aiq-yataaqa yainánôqtaba timuqá máráaro. ánibo wemá tágama-yataakaraq kumínaqa keráwáqá timuq-yatááqnápó ógiranoe. ¹⁴keráwáqá Ítu Káríqtoni anaaé wáraaqtaboaboaqta waayúkama keráwáqtábá timá táíq íyamma Áánûqtuma keráwáqá íraqôniq umátikaniye. miráitana Áánûqtuni Aágogaraq tágama-yataakogaraqa keráwákáq kéwaiye. ¹⁵ketáama maannáyaba íma wáíye. minná waayúkama yú-tíqa mamá yímikeq yíkamma képuyeq moyámmá kémaye q káqo-kayukama ummaa-yátááqá yimíyábámá mirá-yútíq-yátááqátábámá íma kêtune. ímiye.

aati-aatimá keráwáqá mirá-qtataariq íoro. ¹⁶ miráimanibo keráwáqá Ítu Káríqton-annabi máatababoq tú-tiqa í-yátááqá kémayeqa minnáyabama netuq-áimma ítero. ímibo. yemá Ítu Káríqtoni áwíqtababoata keráwáqá tú-tiqa í-yátááqá kétimiyáqa keráwáqá Áánûqtuni áwíqa múte yaúyóro.

¹⁷ Áánûqtuma maa-márábi-káyúkámá yaináí-kánááráqá áqnáabaqa wemá wení waayúkama yainániye. miráinana Áánûqtuni yaináí-yátáákómá keqtááráq áaimma atáinanama mi-káyúkámá náayuwabi wení átê-wataama íma itáíq-itaiq kéo-yuraq nói-qtataaraq páaq íníyó? minnáyaba Áánûqtuni wataama agamatá-kánnáágómá kétéiye:

“Áánûqtuma íráqô-kayukama mamá atóbamayikanimma íma oyaq kéimanibo mi-káyúkámá náayuwabi kúmiq-yataariq éta Áánûqtukaq itáíq-itaiq íma kéo-yuraqa nói-qtataaraq páaq íníyó?”

téna kétéiye. ¹⁸ missing?

¹⁹ miráinaq keráwáqá náayuwabi Áánûqtuni aúyánámmá wáraaqtababoq tú-tiqa kémayeqa arutáina-yataariq íq-iq oro. keráwáqá kenamááríq taróq umátíkarai-nakomma améraq weqtábá kamuqá ítáaro. wemá wení timá akoqnáá umákain-aimma aati-aatimá mirá kéiye.

5 ¹ Ítuni waayúkabimma kawáá-wáyúkámá máa-yugaraq íbêqa kemá kétima-timune. keráwáqá oníq umá kemá Ítuni waayúkararaq kawáá-náqá máune. Ítu Káríqtoma aú-aiqa matáimma kemá aónaraune. ánibo wemá yauwéqma kumínaqa kegáráq wení tágama-yataaqa yáíkkaq umá mayánúne. ² Áánûqtuni tipi-típiraa-kayukama wemá keráwáqá tímikaimma yabíqyíkáaro. mirá kéeraq minnáyaba timuqá máráaro. Áánûqtuma tímikai-mayaima kémayeraq paá móneqtaba íma mi-máyáimá mayánômanibo karuwaaq umá máyáaro. ³ kawáá umáyíkaiyaq-kayukama yemmá íma akoqnáá-aimma téq wakúyikanomanibo keráwáqá máqte-qtataaqtabama yeqtí awaméqá máiyatawaq yegáráqá keráwáqá íyaniq umá mórai qoro. ⁴ miráinana anómma kawáá-náqá Ítuma kumínaqa keráwáqá anómma yabíkáa-kayukati íráqô-meyamma kámokaa umá áwáarara káina-kamoqa mayáiyana mi-kámókóni áwáarara káina-yataakoma íma ayumíniye.

⁵ maabugô, keráwáqá waayúka-uraqti náapaakon aménáápáqá máero. keráwáqá máqtemma keqtí tíwíqa márúte móra-mora-yuti timénáápáq maréraq móra-mora-yuti kaqtó-naqa máaro. minnáyaba Áánûqtuni agamatá-kánnáábí kétéiye:

“mi-káyúkámá yeqtíwíqa yanaa múte yaúyo-yuma Áánûqtuma kéyiweqtaimanibo mi-káyúkámá yeqtíwíqa márúte yúwáa-yuma yemmá Áánûqtuma wení íráqô-qtataakomma kényimiye.”

téna kétéiye.

⁶ miráinaq keráwáqá kenamáárîq Áánûqtuni akoqnáá-ayaakoni aménáápáq maráiyana wemá tirái-kanaaraq keráwáqá múte yauwíniye. ⁷wemá keráwáqá áyaqa kétémiye. miráinaq keráwáqá wemmá ayuwáiyana keráwáqtí taíbaq-tuyanamma paá mayániye.

⁸ arútama kéitera q yokaa oro. áwáábiq-araayakoma uréire kéena wemá upúqma nánîq-qtataaqtaba abáá iníkáá umá keráwáqtí namuro-náqá Tááqtaama mirá kéíye. ⁹ miráipoaq keráwáqá itáíq-itaiq í-yátááqtabámá akoqnáá kéeraq wemmá awéqtátuwaaro. taákaq máráaro. Ítuqtaba keráwáqtí tîbâqawaayuma mimórá-yú-áíqá í-yátááqá yeqtí itáíq-itaiq í-yátááqátábá kémayaae. ¹⁰ keráwáqá maami-tú-tíqá í-yátááqá pááqya-kanaama paá máyáaro. miráitana mikáké Áánûqtuma íráqô-qtataakoni áaikoma keráwáqá mamá akoqnáá umátikena abaúmma ánûqa yamátikaniye. wemá keráwáqá mamá mútûq íráqônîq umá ánataniye. Áánûqtuma wení watúq-watuq umá tágama-yataaqa Ítu Káríqtogaraq yagaroqtamá yáíkkaa ígáae téna keráwáqá tááyariye. ¹¹ Áánûqtukaq máqten-akoqnaama wáíye. miráuma waíno.

¹² Táératima maamin-áwááráq-áúbámá kennámá agatáíye. Ítuqtaba wemá ketí tima-tîbâqáwáámíye. maamin-áúbágómá keráwáqá umá tíqtaaiq ínîqtaba keráwáqtôpaq yuwáuyana kéwiye. mi-kánáágómá Áánûqtuni íráqô-qtataakoqtaba árain-aimma kétiye. miráinaq keráwáqá maami-kánáágómá yaqtóráaro.

¹³ keráwáqtí tîbâqawaaraa-kayukama maakáqá Pébírônîkaa-marukaq máa-yuma keráwáqtôpaq miráo-maarao-aimma yúwáawana kéwiye. Áánûqtuma keráwáqá aúyakainiq umá mimóráíq umá yemmá aúyakaiye. ketáanikoma Máákigaraq keráwáqtôpaq miráo-maarao-aimma yúwáitana kéwiye. ¹⁴ keráwáqá wenaóné-wenaone kéeqa móra-mora-yuma tiyáama wenamí-kanamin éraq tótó umáyíkáaro.

kaayoné-yátáákómá keráwáqá máqtemma náayuwabi Ítu Káríqtoni waayúkabi máa-yubaq waíno.

kemá Pítaa.